

Tekst: LEVIN NESTVOLD jr.
Foto: LEIF ARNE HOLME

Et kraftsenter i norsk kunstliv

I det vesle Tørkhuset i Frol fant spelkomponist Paul Okkenhaug ro og inspirasjon til å skrive musikk. 21 år etter hans død går kona Magnhild fortsatt på stien ned til plassen som ble et kunstnerisk kraftsenter i norsk etterkrigstid.

Magnhild holdt folk på avstand når kunstnerne trengte ro til å skape i Tørkhuset. Lukten, fargene og bildene har sitt eget språk her inne.

MAGNHILD ER BLITT 88 år og er full av minner etter et rikt liv på Øvre Okkenhaug. Hun var ryggraden i det helt spesielle miljøet som vokste frem på gården. Hit søkte flere av landets fremste kunstnere for å jobbe og rekreasjon.

I dag har Magnhild tent levende lys som blaffer i skinnen fra vinduet. Utenfor duver kornåkrene mot skog og fjell som bare naturen kan det.

Denne plassen var unik på flere måter. En av dem som skjønte dette var Jacob Weidemann. Paul Okkenhaug traff ham i Steinkjer i 1946, og skjønte fort at noe stort var på gang. Paul tilbød ham Tørkhuset som et sted hvor han kunne skape. Her malte han de aller fleste bildene til sin første store separatutstilling i Oslo.

Jacob hadde en god periode her på gården, og de bildene han malte ble også hans gjennombrudd som kunstner. Paul ville ha kunstnerne hos seg, ellers ble han ensom, forteller Magnhild.

Weidemann kom tilbake hit i flere perioder. Som takk for oppholdene på Okkenhaug har Weidemann malt akvarellen «Til Paul» som henger i Olsokrommet på Stiklestad. I dag heng-

er den brune malerbuksa hans i Tørkhuset som et lite minne om en stor kunstner.

Ble grepet

Tørkhuset var falleferdig og råttent da de luftfattede kunstnerbrødrene Louis og Elliot Kvalstad ble invitert av Paul Okkenhaug til å bo på gården i 1930-årene. De restaurerte det og bodde der i flere perioder. Etter hvert skulle det komme til mange skapende krefter som fant noe helt spesielt på denne gården og i det vesle Tørkhuset. Det var her at Tormodstev til «Spelet om Heilag Olav» ble til.

Selv om Paul Okkenhaug kunne sitte på døgnvis å skrive musikk i Tørkhuset, ble mesteparten av musikken til «Spelet om Heilag Olav» skrevet på Schaffergården i København. Dit dro Paul etter at han hadde fått et dansk-norsk kulturstipend i 1954. Der var også Stiklestadspels nestor – Gisle Straume. I Ivar Eskelands biografi «Du store allpakka – Soga om Gisle Straume», sier han:

«(...) Eg kom til Schaffergården ved København. Då var han komen godt i veg med si praktfulle musikale diktning

til Stiklestadspellet. Me var på Det Kongelige og såg Jeanne d'Arc med Honeggers musikk. Okkenhaug var djupt gripen av det han hørde – og gjekk der tre kveldar på rad. Og vart meir og meir fortvila.

Eg kan ingen ting, Gisle! No riv eg sund heile Stiklestadmusikken min! Det er berre skamma.

Gjer du det, Paul, då melder eg deg – til Kulturrådet og til politiet! Di nedvurdering av deg sjølv er ikkje mindre enn kriminell.

Så gav han seg, og fullførte. Heile Verdalen og vidare kan denne musikken, dei kan songane og dei kan prologen – og kjem att år etter år».

– Paul kunne være svært selvkritisk, på grensen til det uforsvarlige. Det skulle være hundre prosent ekte og fra grunnen av. Slik var han i alle sammenhenger, forteller Magnhild, og kikker bort på Fredrik på den andre siden av bordet.

Fredrik sier arbeidet med spelmusikken slet mye på faren.

Jeg tror få i dag skjønner hva dette dreide seg om. Selv om spelmusikken høres enkel og iørefallende ut, og at den glir lett inn i sammenhengen, lå det

et enormt slit bak. Det er vel ofte slik at det enkle er det vanskeligste å lage.

Sitter i veggene

Minnene sitter i veggene i Tørkhuset. Lukten, fargene og bildene har sitt eget språk. Hieroglyfene som Louis Kvalstad malte på cellulose, (som kyrne ble foret med under krigen), setter historien inn i en sammenheng.

Kunstnerne som kom til gårds hadde knapt noen annen bagasje med seg enn kreativiteten og lysten på å skape noe.

– Det var mange trivelige mennesker som kom hit. Dette huset står som et sterkt minne etter min mann, og de mange andre som fant roen her til å skape noe, forteller Magnhild.

Det var ikke lett for Paul Okkenhaug å forene gårdbrukeren med komponisten. Han kunne ikke velge musikken fremfor gården; til det var tradisjon og plikt for viktig for ham. Han kunne heller ikke velge gården fremfor musikken; til det var de kunstneriske drivkreftene for sterke.

Jeg tror vi kan si at han ikke var gårdbruker i praksis etter krigen, sier Fredrik.

Det var nok en og annen i lokalmiljø-

Magnhild går i fotsporene til mange store norske kunstnere som fant ro og inspirasjon i det gamle Tørkhuset (bakgrunnen) på Okkenhaug. Mannen Paul kunne sitte der på døgnvis og dikte ny musikk.

et som signaliserte at han etter tradisjonen hadde viktigere oppgaver enn å studere musikk.

Hvite løgner

Magnhild er stolt over musikken han skapte, og hun har sett Stiklestadspølet hvert eneste år unntatt i 1975 da ektemannen døde. Det som har gledet hennes hjerte mest de siste årene er dirigent Ole Kristian Ruuds interesse for Paul og spelmusikken.

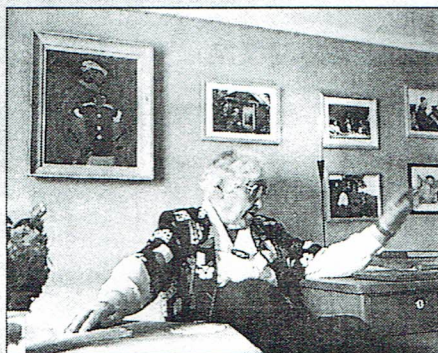
– Det er veldig artig og ikke minst betryggende. Det er et enormt viktig arbeid Ruud gjør for spelet og musikken, sier kvinnen, som sørget for at kunstnerne fikk fred når de kom på besøk på gården for å hente inspirasjon.

– Her kunne de finne roen, og vi sørget selvsagt for å verne om dem. Vi kunne også ta en hvit løgn dersom det var nødvendig for å holde folk unna. Det var nok de fredelige omgivelsene som betydde mest.

Magnhild er fortsatt en åndsfrisk dame, og det gleder henne at folk valfarter til Stiklestad som aldri før for å oppleve det storslåtte teatret på Stiklestadscenen. For ennå er det mange som vilja høyra kvedet til ektemannen Paul Okkenhaug.

Tørkhuset blir dokumentar

– Hadde det ikke vært for Magnhild og Paul Okkenhaug hadde jeg ikke vært maler i dag.

Magnhild og sønnen Fredrik ønsker å bevare Tørkhuset som et kulturminne etter ektemannen og faren.

DET SIER Jacob Weidemann i et dokumentarprogram om Paul Okkenhaug og Tørkhuset som Nova Vision holder på med.

– Vi ønsker å vise at det ute i distriktsnorge fantes et kraftsenter for kulturformidling basert på vennskap, sier Sverre Krüger, daglig leder i produksjonsselskapet.

Det var ikke bare Weidemann som jobbet her. Senere kom det utallige kunstnernavn som søkte inspirasjon på Okkenhaug.

Nova Vision har jobbet lenge med dokumentaren om det unike kunstmiljøet. Spelets dirigent Ole

Kristian Ruud fungerer som veiviser i programmet som tar utgangspunkt i Paul Okkenhaug som bonde og komponist.

– Det er mange som ikke kjenner historien rundt Tørkhuset, og vet hvilken stor komponist Paul Okkenhaug var. Per Hjort Albertsen sa det slik: «Han er Norges fineste komponist i det lille format.»

Dokumentaren er ennå ikke solgt til noen tv-stasjon, men NRKs musikkavdeling skal allerede ha meldt sin interesse.

– Vi har holdt på en god stund, men ennå gjenstår det en del arbeid før vi er ferdige, sier Krüger. □